

تحلیل مؤلفه‌های حکمت در نهج البلاغه با استفاده از تحلیل محتوا

بهرام رنجبریان*، سید محسن علامه**

مجید رشید کابلی**، محمود غلامی کرین****

چکیده

حکمت در لغت به معنی ژرف اندیشی، ظرفیت قضاوت درست در مورد زندگی و درستی و پایداری قضاوت در انتخاب ابزار و اهداف می باشد. حکمت فراتر از داده، اطلاعات و دانش می باشد. حکمت فرایندی است که به وسیله آن بین خوب و بد قضاوت می شود. حکمت خصیصه ای انسانی است. بررسی مطالعات مختلف وجود مؤلفه های آگاهی، اصول اخلاقی، ملاحظات اجتماعی و عمل را در حکمت تأیید می کند. هدف این پژوهش تبیین مفهوم حکمت و مؤلفه های اصلی آن برای مدیران با استفاده از نهج البلاغه و تحلیل محتوا می باشد. فرضیه های پژوهش مبتنی بر رابطه اصول اخلاقی، آگاهی، ملاحظات اجتماعی و عمل با حکمت در نهج البلاغه و تأکید نهج البلاغه بر حکمت، آگاهی، اصول اخلاقی، ملاحظات اجتماعی و عمل می باشد. ۲۳۸ مورد از سخنان کوتاه حکمت آمیز نهج البلاغه که حاوی مضامین یاد شده بودند، جهت تحلیل محتوای کمی و کد گذاری به عنوان جامعه آماری تعیین شدند. سپس کلیه حکمت های منتخب مورد تحلیل محتوا قرار گرفتند. مقولات تحقیق از نوع موضوعی بودند. نتایج تحلیل نشان می دهد که حکمت با اصول اخلاقی، آگاهی، ملاحظات اجتماعی و عمل رابطه دارد و حکمت و مؤلفه های اصلی آن در نهج البلاغه مورد تأکید هستند. اصول اخلاقی بیشترین رابطه را با حکمت دارد و مهم ترین مؤلفه حکمت است. مهم ترین شاخص حکمت، دانش می باشد و شکیبایی، مهم ترین شاخص اخلاقی از دیدگاه نهج البلاغه به شمار می آید.

کلید واژه‌ها: حکمت، دانش، اصول اخلاقی، ملاحظات اجتماعی، نهج البلاغه، تحلیل محتوا.

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۵/۱۷ تاریخ پذیرش مقاله: ۸۹/۱۱/۲.

* دانشیار گروه مدیریت دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان.

** استادیار گروه مدیریت دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان.

*** استادیار گروه مدیریت دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان.

**** دانشجوی دکتری مدیریت بازرگانی _ بازاریابی دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول).

Email: m.gholami30@yahoo.com